

УДК 346.14+346.9(477)

Є.А. ТАЛИКІН, канд. юрид. наук, Східно-українській національний університет імені Володимира Даля

СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ НАКАЗНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В ГОСПОДАРЬСЬКОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Ключові слова: господарське судочинство, наказне провадження, малозначність, безспірність, претензія

Судове вирішення спорів в сфері господарювання складає невід'ємний компонент захисту прав та інтересів фізичних та юридичних осіб, а його справедливість та своєчасність є показниками рівня розвитку суспільства і важливими чинниками економічного прогресу. Тому господарська процесуальна форма є об'єктом численних наукових досліджень, спрямованих на оптимізацію процедури розгляду та вирішення підприємницьких спорів. Значний прогрес в означеній сфері досягнутий, зокрема господарська юрисдикція в Україні послідовно відділена від суміжних судових установлень, однак залишаються невирішеними ряд проблем. Серед них особливо актуальністю відзначається питання оптимізації процесуальної форми шляхом запровадження спрощених процедур для тих категорій справ, які не потребують застосування усього комплексу процесуальних правил. Спрощення процесу має своїм наслідком скорочення строків розгляду справ, здешевлення судової процедури, що є виключно важливим для підприємців.

Однак, питання щодо формування певних моделей спрощених процедур не тільки остаточно не вирішене, а навіть позбавлене певних спільних напрямків. Поряд з констатацією наявної гострої необхідності оптимізації процесуальної форми, пропозиції конкретного характеру є поодинокими [1]. З нашого погляду вірним є першочергове звернення до тих форм та способів, які успішно зарекомен-

дували себе в цивільному процесі України та інших держав, до зарубіжного досвіду спрощення судочинства в комерційних спорах. Аналіз напрацьованих спрощених процедур дозволить виявити їх позитивні та негативні моменти а також прогнозувати доцільність використання в господарському процесі України.

Серед спрощених процедур, вироблених світовою практикою, чільне місце займає наказне провадження. Увагу до нього привертає і факт успішного функціонування в цивільному процесі України. Про можливість запровадження наказного провадження в комерційному судочинстві говорить ряд авторів, зокрема, О.М. Великорода, Ю.Ю. Грибанов, О.Б. Ерощенко, Е.П. Кочаненко, Т.М. Кучер, О.С. Фонова. Однак, проблеми адаптації наказного провадження до специфіки господарських процесуальних відносин не є вичерпаними, а наукові доробки не повною мірою вирішують наявні питання. Тому метою цієї статті є дослідження тих вимог, розгляд яких допускає можливість застосування наказного провадження в господарському процесі України.

У вітчизняному правовому полі наказне провадження вже тривалий час функціонує в цивільній юрисдикції, де виявило свою доречність та ефективність. Судовими інстанціями визначається, що наказне провадження – це особливий спрощений вид цивільного судочинства, спрямований на швидкий та ефективний захист безспірних прав та інтересів осіб за допомогою видачі судового наказу, що одночасно є судовим рішенням та виконавчим документом. Його метою є спрощення, скорочення та здешевлення судової процедури у випадках, коли це можливо і виправдано [2]. В науці цивільного процесу наказне провадження оцінюється як спрощений вид провадження у справах за вимогами, що мають очевидно достовірний характер [3, с.191]; вид цивільного судочинства, що полягає у спрощеній документарній процедурі захисту майнових прав та інтересів заявника (стягувача), вимоги якого до боржника щодо стягнення грошових коштів або витребування майна ґрунтуються на безспірних документах, що

здійснюється за відсутності спору шляхом видачі судового наказу [4, с.491].

Правила наказного провадження містяться в Розділі II ЦПК України. Судовий наказ може бути виданий тільки за певними категоріями вимог, вичерпним чином передбаченими ст.96 ЦПК. За результатом розгляду заяви в триденний строк з дня відкриття наказного провадження суд видає судовий наказ. В разі, якщо боржник незгодний із наказом він має право подати заяви про скасування судового наказу. За такою заявою суд скасовує судовий наказ та роз'яснює сторонам право звернутися до суду в загальному порядку.

Наказне провадження є важливим способом оптимізації цивільного судочинства. За оцінками вітчизняних вчених, судовий наказ має сприяти зростанню оперативності судового захисту суб'єктивних прав і ефективності виконання, зменшенню навантаження на суди із розгляду цивільних справ, які не потребують повної і детальної процедури розгляду, підвищенню у громадян почуття відповідальності за прийняті ними зобов'язання, посиленню превентивної функції права, зміцненню законності і правопорядку, формуванню поважного ставлення до права та судової влади [5, с.137].

У вітчизняному цивільному процесі наказне провадження допускається тільки за певними вимогами, вичерпний перелік яких визначено в законі. Згідно ст.96 ЦПК України [6] судовий наказ може бути видано, у разі якщо:

1) заявлено вимогу про стягнення нарахованої, але не виплаченої працівникові суми заробітної плати;

2) заявлено вимогу про компенсацію витрат на проведення розшуку відповідача, боржника, дитини або транспортних засобів боржника;

3) заявлено вимогу про стягнення заборгованості за оплату житлово-комунальних послуг, телекомунікаційних послуг, послуг телебачення та радіомовлення з урахуванням індексу інфляції та трьох відсотків річних, нарахованих заявником на суму заборгованості;

4) заявлено вимогу про присудження аліментів на дитину в розмірі тридцяти відсотків

прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, якщо ця вимога не пов'язана із встановленням чи оспорюванням батьківства (материнства) та необхідністю залучення інших зацікавлених осіб;

5) заявлено вимогу про повернення вартості товару неналежної якості, якщо є рішення суду, яке набрало законної сили, про встановлення факту продажу товару неналежної якості, ухвалене на користь невизначеного кола споживачів.

Така ситуація притаманна не тільки для українського цивільного процесу, але й для цивільного процесу Російської Федерації. Навіть у тих державах, які встановлюють широку сферу застосування судового наказу, наприклад, у Німеччині, передбачені категорії вимог, які не можуть бути розглянуті в наказному провадженні [7, с.133–134].

Стаття 126 Проекту ГПК від 12.02.2004 р. № 4157-2, що взятий Верховною Радою України за основу закріплює наступний перелік вимог, за якими може бути видано судовий наказ господарського суду:

1) вимоги ґрунтуються на наданих заявником документах, що підтверджують майнові зобов'язання боржника, визнаються ним, але не виконуються;

2) вимоги ґрунтуються на протесті векселя у неплатежі або неакцепті, вчинених нотаріусом (ст.126) [8].

Деякі науковці положення про обмежене коло вимог, за якими видається судовий наказ, критикують, пропонуючи закріпити відкритий перелік [7, с.17]. У вітчизняній науці обґрунтовується думка про те, що формування конструкції наказного провадження та сфери застосування судового наказу має відбуватися не за правилами встановлення переліку вимог, за якими може бути видано судовий наказ, а за загальним правилом з визначеними обмеженнями у видачі судового наказу [9, с.289]. Окремі автори пропонують розширити сферу дії судового наказу, дозволити стягнення в такій формі не тільки грошових коштів, але й майна, в тому числі, нерухомого [10, с.38]. Однак, подібні пропозиції

на теперішній час не знаходять підтримки законодавця.

Оцінюючи перспективи подібних новел, ми вважаємо, що наказне провадження недостатньо придатне для вирішення означених вимог. Адже наказне провадження буде ефективним тільки в тих випадках, коли боржник усвідомлює свою неправоту і безперспективність судових розглядів. Потенційна вірогідність такої поведінки має бути якомога точніше втілена законодавцем у підставах видачі судового наказу. А викладені пропозиції навіть з першого погляду містять в собі значну долю суб'єктивізму, оціночного підходу та потенціал до суперечок. Замість позитивного ефекту в результаті вийде затягування справи та зайві процедури. Отже, принциповим є положення про те, що сфера застосування наказного провадження є вузькою в порівнянні з обсягом застосування позовного провадження, а вимоги, розгляд яких допускає спрощення у спосіб, характерний для наказного провадження, повинні володіти певними якостями.

При характеристиці вимог, за якими допускається видача судового наказу, зазначається про їх безспірний характер. Певні підстави для таких висновків дає законодавець, визначаючи в ст.100 ч.3 п.2 ЦПК таку підставу для відмови у видачі судового наказу як наявність спору про право. Судова практика виходить з того, що наявність спору про право (п.2 ч.3 ст.100 ЦПК), яка є підставою для відмови у прийнятті заяви про видачу судового наказу, вирішується суддею у кожному конкретному випадку, виходячи із характеру та обґрунтованості заявленої матеріально-правової вимоги і документів, доданих до заяви. Наявність спору можна встановити відсутністю документів, що підтверджують наявність суб'єктивного права у заявника; документів, що підтверджують порушення суб'єктивного права або документів, що підтверджують виникнення права вимоги. Крім того, мають ураховуватися обставини, якщо із доданих документів вбачається, що боржник заперечує, не визнає або оспорує свій обов'язок перед заявником (кредитором); із доданих документів

вбачається пропуск позовної давності. Така вимога може бути вирішена лише у позовному провадженні (частина третя ст.267 Цивільного кодексу України). Разом із тим, лише той факт, що договірні зобов'язання (наприклад, у частині оплати заборгованості телекомунікаційних послуг чи послуг телебачення і радіомовлення) не виконуються, без обґрунтування причин, не вважається наявністю спору про право (п.9) [11].

Наведена ознака в науці є предметом обговорення та бурхливої критики. Оскільки поєднання прямого припису законодавця про відсутність спору про право в справах наказного провадження з наявністю факторів, що спонукають стягувача до звернення до суду є досить суперечливим, в науці виникають різноманітні способи пояснення такої ситуації. Зокрема, О. Штефан вважає, що в наказному провадженні з одного боку має місце спір про право в його особливій формі, а з іншого – наказне провадження є безспірним [12, с.46]. М.О. Черьомін стверджує, що наказне провадження безспірне тільки в тому розумінні, що є спрощеним провадженням, не містить стадії судового розгляду та, відповідно, спору безпосередньо в рамках цього розгляду [13, с.67]. Інші вчені говорять, що безспірність це відсутність або обмеження можливості оскаржувати [14, с.11]. Висловлена думка, що безспірність має оцінюватись як наявність достатніх та належних доказів високого ступеню достовірності, що визначають обґрунтованість вимог стягувача та малої ймовірності захисту боржника [15, с.269] тощо.

Аналіз наукових тлумачень призводить нас до висновку, що всі вони представляють собою спробу корегування законодавчих недоліків. Тому доречними представляються пропозиції вітчизняних вчених про необхідність виключення із закону правила про відсутність спору про право у вимогах, які пред'являються в порядку наказного провадження [15, с.271]. Відповідно, вимоги, за якими допускається видача судового наказу, мають бути сформульовані таким чином, щоб уникнути нормативного посилення на безспірність.

Видача судового наказу обумовлюється потребою стягувача, який не може отримати задоволення своїх вимог в добровільному порядку. Тому потенційно конфлікт існує. В категоріях «спір», «конфлікт», «інтерес» дуже багато суб'єктивного, щоб можна було визначити будь-яку вимогу про стягнення як безспірну. Можливість пред'явлення за всіма вимогами наказного провадження позову до суду усуває будь-які сумніви в їх спірному характері.

Для характеристики вимог, за якими допускається видача судового наказу слід звернутися до функціонального призначення наказного провадження та механізму його дії. Інакше кажучи, щоб виявити категорії справ, в яких допустима видача судового наказу, слід з'ясувати потенційно допустиму сферу застосування, котра, в свою чергу, визначається шляхом поєднання критеріїв можливості спрощення та характеру такого спрощення. З урахуванням загальновизнаних позицій спрощення процедури можливе в тих справах, для яких весь обсяг процесуальних формальностей не є необхідним. Такими, на нашу думку, є:

- справи прості в доказуванні, тобто ті, в яких доказова діяльність відзначається уніфікованістю та одноманітністю, не вимагає залучення тих видів доказів, котрі обумовлюють громіздких процесуальних конструкцій (висновок експерта тощо);

- справи, в яких висока вірогідність правомірності вимог позивача, зокрема, ті, в яких по суті своїй немає спору про права та обов'язки сторін, але ці права та обов'язки добровільно не виконуються;

- справи малозначні, в яких ціна позову може виявитися меншою, ніж судові витрати, і, відповідно інтерес у встановленні правопорядку в господарських відносинах такого рівня має підтримуватись за рахунок спрощення, що обумовить і здешевлення процедури.

Проблемою нормативного закріплення названих видів справ є те, що всі вони сформовані на підставі критеріїв, які мають латентний характер, їх складно виявити. Адже

вимога будь-якого типу на практиці може виявитися складною в доказуванні, а ухилення від виконання при детальному розгляді може свідчити про невизнання зобов'язань. Аналогічно і малозначність вимог є категорією суб'єктивною, та співвідносною з матеріальним станом господарюючого суб'єкту. Тому складним є формування категорій справ, котрі відповідають зазначеним вище ознакам.

Вказані три види вимог допускають спрощення на різних підставах та, відповідно, в різний спосіб. Простота в доказуванні дозволяє відмовитися від судового засідання, зробити процедуру доказування документарною. Ті вимоги, які мають високий потенціал до задоволення, можуть бути підтверджені судом та виконані за умови, що боржник не буде заперечувати. Малозначність справ повинна передбачати альтернативу – звичайне провадження або скорочене, а також дозволяти учасникам конфлікту вдаватися до найпростішої процедури. Очевидно, що категорії можуть перекриватися, що потребує встановлення ієрархії проваджень та послідовності їх застосування.

З огляду на спосіб спрощення в наказному провадженні, заснованому на постановленні рішення, що має умовний попередній характер та набуває остаточної чинності тільки в разі згоди з ним боржника, ми приходимо до висновку про прийнятність його застосування для другої та третьої категорій справ та недоцільність поширення на першу категорію справ.

Адже обмеження доказової бази виключно документами не може оцінюватися як підстава для того, щоб винести рішення, навіть попереднє, без повідомлення відповідача. Саме в факті обізнаності про наявність судового провадження та можливості надати свої заперечення полягає різниця між допустимими обсягами скорочення процесуальних формальностей. Наказне провадження не тільки не передбачає судового засідання, воно відбувається без повідомлення боржника та без оцінки доказів. Можливість скасування судового наказу за заявою боржника обумовлює сферу ефективності – ухвалення рішень, які не бу-

дуть оспорюватися боржниками. Скорочення або спрощення доказування жодним чином не вказує на те, що визначений позивачем відповідач не буде оспорювати правомірності вимог. Зважаючи не те, що спрощення в межах наказного провадження не має остаточного характеру, тобто дозволяє звернутися до звичайної процедури, недостатньо обґрунтоване розширення вимог, за якими допускається видача судового наказу безпосередньо не спричинить шкоди правам та інтересам суб'єктів господарювання. Однак, це спричинить непотрібну тяганину та зашкодить інтересам правосуддя, збільшивши обсяг зайвої роботи. Отже, спрощення процесуальних правил розгляду означеної категорії справ має відбуватися в інший спосіб, ніж передбачається наказним провадженням.

Наступним кроком є з'ясування, яким же чином в законі слід описати вимоги, в яких потенційно висока вірогідність правомірності вимог позивача.

Перш за все, це вимоги, які визнаються, але не виконуються. З нашого погляду в господарському судочинстві виявити такі вимоги можна за допомогою претензійного порядку врегулювання спору. Якщо за вимогою було застосовано претензійний порядок врегулювання спору і боржником претензія була визнана, це з достатньою вірогідністю переконує у відсутності заперечень боржника щодо наявності боргу. Відсутність відповіді на претензію за наявності доказів її вручення боржнику, на нашу думку, має прирівнюватися до її визнання. Такий підхід є традиційним для претензійного порядку врегулювання спорів. Подібне рішення законодавця підвищить роль і значення претензійного врегулювання спорів та дозволить розвантажити суди, перемістивши акценти в площину претензійної роботи. Доречно звернути увагу на досвід Республіки Білорусь, у відповідності до ст.220 ХПК якої судовий наказ може бути виданий за вимогою, заснованою на пред'явлених стягувачем документах, які встановлюють майнові обов'язки боржника, котрі ним визнаються, але не виконуються [16, с.226].

Висока вірогідність правомірності вимог позивача може виявлятися і через зв'язок з доказами, на яких ґрунтується вимога. В науці «безспірність» вимог, за якими може бути видано судовий наказ, окремими авторами пояснюється саме через «безспірність доказів» [15, с.269]. Принципово ми згодні з подібним тлумаченням, але акцент має стояти на високій вірогідності правомірності вимог стягувача, що і є джерелом можливого спрощення процедури. А вже сама висока вірогідність правомірності може вбачатися через особливі якості доказів.

Саме так побудоване коло вимог, за якими допускається видача судового наказу, в цивільному процесі. Але більшість з них (заробітна плата, аліменти, вимоги споживачів, витрати на розшук, вимоги за податками) не мають перспектив в сфері господарського процесу.

Можливість реалізації вимог, за якими видається наказ в цивільному процесі, в комерційних відносинах є предметом уваги окремих науковців. Зокрема, Г.А. Жилін називає ряд справ, які можуть розглядатися в судах загальної та комерційної юрисдикції, зокрема: справи, засновані на правочині, укладеному в письмовій формі; справи за вимогами, заснованим на вчиненому нотаріусом протесті векселя в неоплаті, неакцепті та не датуванні; справи про стягнення недоїмок за податками та зборами; справи за заявами органів внутрішніх справ про стягнення вимог на розшук відповідача або боржника [17, с.172]. В свою чергу, Е.П. Кочаненко робить висновок про те, що вимоги, за якими допускається наказне провадження в цивільному процесі РФ, не характерні в переважній більшості для комерційних відносин крім тих, що виникають з приводу векселів [18, с.58].

Ми згодні підтримати висновки російських авторів щодо доцільності запровадження наказного провадження у вексельних правовідносинах. Адже вексельне зобов'язання цілком втілене в документі суворої форми – векселі. Для стягнення боргу за векселем не вимагається інших доказів; вексель не може бути

позбавлений сили ні запереченнями щодо безпідставності його видачі (крім випадків злочинних діянь), ні запереченнями про те, що платіж вже відбувся [19, с.645–646]. Його правова природа характеризується високим ступенем формальності та суворості. Тому презумпція правомірності вимоги, заснованої на вчиненому нотаріусом протесті векселя в неоплаті, неакцепті та недатуванні акцепту має правове та фактичне підґрунтя. Крім того, вексельні відносини широко реалізуються в сфері господарювання, тому вірогідні спори вирішуються в порядку господарського судочинства.

Раніше ст.96 ЦПК України допускала видачу судового наказу за вимогу, яка ґрунтується на правочині, вчиненому у письмовій формі однак в подальшому законодавець виключив цю вимогу з переліку тих, за якими може бути видано судовий наказ. Зміни були запроваджені шляхом викладення ст.96 ЦПК України в новій редакції в зв'язку з прийняттям Закону України «Про судову систему та статус суддів» [20]. Натомість, Цивільний процес Російської Федерації до теперішнього часу відносить зазначену вимогу до сфери наказного провадження, а науковці говорять про можливість запровадження наказного провадження за аналогічними вимогами в комерційному судочинстві [17, с.172].

Значна частина вчених висловлюються за можливість видачі судового наказу за вимогами, заснованими на правочині, укладеному в письмовій формі. Однак обґрунтована і зворотна позиція, що відображає негативну оцінку можливість видачі судового наказу за вимогами, заснованими на угодах, укладених в письмовій формі. О.В. Кудрявцева заперечує проти поширення ідеї про вірогідну безспірність позовів, що витікають з нотаріально посвідчених і тим більше укладених в письмовій формі угод, та вказує, що спроби спрощеного розгляду такого роду конфліктів нічого, крім деформації судової практики, дати не спроможні [21, с.483].

Ми схильні підтримати другий погляд. У господарських відносинах угоди в переважній

більшості укладаються у письмовій формі. Сьогодні господарський договір як правовий засіб залучається до механізму господарсько-правового регулювання господарських відносин, різних за фактичним змістом, суб'єктивним складом, типізацією приватних і публічних інтересів, які реалізуються в них, та цілями, на досягнення яких вони спрямовані [22, с.2]. Значна частина з них відрізняється великим об'ємом та складністю, великою кількістю учасників. Певні галузі господарювання засновані на використанні складного конгломерату договорів, що відрізняються особливостями укладення, зміни, виконання та розірвання. Не останнє значення має положення про планову сутність господарських договорів (у тому числі державних контрактів), яка є однією з їх кваліфікуючих ознак [23, с.10]. Первинна угода може істотно корегуватися іншими документами, що мають юридичне значення: додатковими угодами, актами, накладними тощо. Встановлення невиконання чи неналежного виконання інколи потребує залучення спеціалістів. На відміну від цивільно-правових зобов'язань, головною рисою яких вважається формально-юридична рівність кредитора і боржника, особливості господарських договірних зобов'язань полягають у тому, що кредитор та боржник: 1) можуть мати різний статус, перебуваючи у стані субординації; 2) можуть перебувати у стані фактичної (економічної) нерівності [23, с.14]. Специфіка функціонального призначення комерційного договору об'єктивно зумовлена його складною природою (договірний акт одночасно є проявом ініціативи (самостійності) сторін і засобом реалізації правової політики у сфері господарювання), що додає кожній договірній функції (ініціативно-інтеграційній, регульовальній (програмно-координаційній), інформаційній та захисній) водночас як приватний, так і публічний контекст [22, с.6].

З урахуванням викладеного, ми вважаємо, що в господарському процесі вимоги, що засновані на правочині, укладеному в письмовій формі, не варто відносити до наказного провадження.

Щодо малозначних вимог, то ми вважаємо доцільним включення їх в сферу наказного провадження, хоча чинне цивільне процесуальне законодавство не відносить ці вимоги до тих, за якими видається судовий наказ. Можливо, таке рішення і виправдане в умовах цивільного судочинства, для якого характерна висока доля особистих інтересів, широка варіативність майнового стану осіб, що беруть участь у справі, тощо. Господарське судочинство в своїй сутності є регулятором комерційних, а, отже і вартісних, відносин. Розгляд справи в суді потребує затрат часу та коштів, які мають бути співрозмірними з сумою, яку отримає сторона в разі її виграшу. Тому існує певна сума позову, за якою судовий процес стає дорожчим, ніж можливі втрати за вимогою. В такому випадку сторонам доцільно запропонувати дешевший варіант розгляду їх справи. Конструкція судового наказу вбачається нам придатною для вирішення малозначних спорів через те, що за рахунок спрощення провадження істотно зменшиться його вартість, а в сторін буде реальний шанс сприйняти судові рішення (наказ) якщо він відповідає дійсним відносинам. Якщо ж наказ боржник оцінить як безпідставний, шлях до розгляду справи в загальному порядку відкритий.

Щодо суми, яка має визначатися як малозначна, то вона залежить від рівня розвитку економіки та майнового стану значної кількості суб'єктів господарювання. Наприклад, в Російській Федерації передбачено вирішення в порядку спрощеного провадження малозначних вимог на суму не більше трьохсот тисяч рублів для юридичних осіб та ста тисяч рублів для фізичних осіб-підприємців. Зважаючи на відсутність традицій щодо розгляду малозначних вимог в спрощеному порядку, та, зокрема, в наказному провадженні, ми пропонуємо визначити цю суму на мінімальному рівні з тим, щоб за судовою практикою застосування в подальшому прийти до обґрунтованих висновків про межу малозначності. Отже, з огляду на властивості вимог, процедура розгляду в порядку наказного провадження в го-

сподарському процесі потенційно може бути застосована до наступних категорій:

- вимоги, які визнаються боржником, але не виконуються, зокрема, вимоги, за якими претензія кредитора була визнана боржником, або залишена у встановлені строки без відповіді;
- вимоги на суму менше 20 тис. грн;
- вимоги, засновані на вчиненому нотаріусом протесті векселя в неоплаті, неакцепті та недатуванні.

Підсумовуючи викладене, зауважимо, що наказне провадження представляє собою досить зручний та ефективний інструмент вирішення спорів за умови послідовної реалізації в законі суворості відповідності між наявним потенціалом для спрощення процесуальної форми та способом такого спрощення. Оскільки запорукою ефективності наказного провадження є якнайточніше визначення законодавцем тих вимог, задоволення яких отримає згоду зі сторони боржника, формування сфери застосування судового наказу є виключно важливим питанням. Ми пропонуємо ряд вимог, для вирішення яких доцільно запровадити процедуру наказного провадження, однак не вважаємо цей перелік вичерпним. У разі відповідного обґрунтування він може підлягати розширенню. Не останнє значення має кореляція між вимогами, в яких допускається видача судового наказу, та встановленим механізмом наказного провадження. Сприйняття законодавцем тієї чи іншої моделі, виробленої світовим досвідом, може істотно вплинути на розширення чи навпаки звуження потенційної сфери судового наказу. Однак, механізм наказного провадження в господарському судочинстві має складати окреме дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Фонова О. С. Спрощені процесуальні форми : адаптація господарського судочинства України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 / О. С. Фонова. – К., 2012. – 20 с.

2. Лист Верховного Суду «Практика розгляду судами цивільних справ у наказному провадженні» : від 01.07.2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/2A588DD61838F27BC22573DF0033FF3A>.
3. Цивільний процес : навч. посіб. / [Андрушко А. В., Білоусов Ю. В., Стефанчук Р. О. та ін.] ; за ред. Ю. В. Білоусова. – К. : Прецедент, 2006. – 293 с.
4. Цивільне процесуальне право України : підручник / [Бичкова С. С., Бірюков І. А., Бобрик В. І. та ін.] ; за заг. ред. С. С. Бичкової. – К. : Атіка, 2009. – 760 с.
5. Кучер Т. М. Шляхи приведення процедури наказного провадження у відповідність до принципів цивільного процесу та норм міжнародного права / Т. М. Кучер // Часопис Київськ. ун-ту права. – 2009. – № 3. – С. 137–140.
6. Цивільний процесуальний кодекс України : від 18.03.2004 р. // ВВР України. – 2004. – № 40–41, 42. – Ст. 492.
7. Грибанов Ю. Ю. Рассмотрение дел в порядке упрощенного производства в гражданском и арбитражном процессе: сравнительное исследование правовых систем России и Германии: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.15 / Ю. Ю. Грибанов. – Кемерово, 2007. – 235 с.
8. Проект Господарського процесуального кодексу України : від 12.02.2004 р., № 4157-2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=4157-2&skl=5.
9. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства : монографія / В. В. Комаров, В. І. Тертишников, В. В. Баранкова та ін. ; за заг. ред. проф. В. В. Комарова. – Х. : Харків юрид., 2008. – 928 с.
10. Великогорода О. М. Порівняльно-правовий аналіз інституту наказного провадження в країнах СНД / О. М. Великогорода // Вісник адвокатури України. – 2011. – № 2 (21). – С. 34–39.
11. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ «Про практику розгляду судами заяв у порядку наказного провадження» : від 23.12.2011 р., № 14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0014740-11>.
12. Штефан О. Наказне провадження у цивільному судочинстві України / О. Штефан // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 1. – С. 44–48.
13. Черемин М. А. Приказное производство в российском гражданском процессе: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.03 / М. А. Черемин. – Иваново, 1999. – 211 с.
14. Никитин В. Бесспорность дел приказного и упрощенного производств / В. Никитин // Арбитражный и гражданский процесс. – 2009. – № 7. – С. 7–12.
15. Ерошенко О. Б. Спiр про право у наказному провадженні / О. Б. Ерошенко // Актуальні проблеми політики. – 2011. – Вип. 42. – С. 266–272.
16. Загайнова С. К. Судебные акты в гражданском и арбитражном процессе / С. К. Загайнова. – М. : Волтерс Клувер, 2007. – 400 с.
17. Жилин Г. А. Правосудие по гражданским делам: актуальные вопросы : монография / Г. А. Жилин. – М. : Проспект, 2010. – 576 с.
18. Кочаненко Е. П. Упрощенная форма разрешения дел в арбитражном процессе Российской Федерации: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.15 / Е. П. Кочаненко. – М., 2009. – 233 с.
19. Хозяйственное право : учебник / В. К. Макутов, Г. Л. Знаменский, К. С. Хахулин и др. ; под ред. Макутова В. К. – К. : Юринком Интер, 2002. – 912 с.
20. Закон України «Про судоустрій та статус суддів» : від 07.07.2010 р. // ВВР України. – 2010. – № 41–42, № 44–45. – Ст. 529.
21. Арбитражный процесс / под ред. Треушниковой М. К. – М., 2003. – 497 с.
22. Мілаш В. С. Комерційний договір у господарському праві: теоретичні проблеми становлення та розвитку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук / Мілаш В. С. – Х., 2008. – 35 с.
23. Беяневич О. А. Теоретичні проблеми господарського договірнього права : автореф.

дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 / О. А. Беяневич. – К., 2006. – 37 с.

Таликін Є. А. Сфера застосування наказного провадження в господарському процесі України / Є. А. Таликін // Форум права. – 2013. – № 1. – С. 1003–1011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2013-1/13teagpu.pdf>

Досліджено можливості реалізації в господарському процесі України досвіду розгляду справ в порядку наказного провадження, передбаченого у цивільному процесі багатьох держав. Проаналізовано спосіб, за допомогою якого відбувається спрощення процедури, а також характеристика тих категорій економічних спорів, котрі доцільно розглядати в порядку наказного провадження. Висловлено пропозиції, спрямовані на оптимізацію порядку наказного провадження.

***

Талыкин Е.А. Область применения приказного производства в хозяйственном процессе Украине

Исследованы возможности реализации в хозяйственном процессе Украины опыта рассмотрения дел в порядке приказного производства, предусмотренного в гражданском процессе многих государств. Проанализирован способ, с применением которого происходит упрощение процедуры, а также характеристика тех категорий экономических споров, которые целесообразно рассматривать в порядке приказного производства. Высказаны предложения, направленные на оптимизацию порядка приказного производства.

***

Talykin E.A. Sphere of Court's Order Conduct Input at Ukrainian Commercial Litigation

The article deals with the feasibility of the economic process in Ukraine experience of cases in the order of writ proceedings prescribed in the civil process cross many states. Examines the way in which the application is simplification and characterization of the categories of economic disputes, which should be viewed in the order of writ of production. There were made suggestions to optimize the order of writ proceedings.

Форум права